

DI 18 FEB

ESTONIAN PHILHARMONIC CHAMBER CHOIR

KASPARS PUTNINS DIRIGENT

SPOT/DE OOSTERPOORT

20.15 UUR

PROGRAMMA

Arvo Pärt (1935)
Summa

Arvo Pärt
Nunc dimittis

Sergej Rachmaninov (1873-1943)
*Liturgie van de heilige
Johannes Chrysostomos*

Estonian Philharmonic

Chamber Choir

Het Estonian Philharmonic Chamber Choir werd opgericht door Tonu Kaljuste en geldt tegenwoordig als het meest bekende klassieke muziekensemble uit Estland. Het koor is een veelgevraagde gast op prestigieuze locaties en op belangrijke festivals zoals het Edinburgh International Festival, de Salzburger Festspiele, het Bergen International Festival, Musikfest Bremen, Mozartwoche en de BBC Proms. Daarnaast onderhoudt het koor ook een bloeiende relatie met diverse gerenommeerde kamermuziekensembles. Het koor presenteert ook graag muziek van eigen bodem, met als hoogtepunt uiteraard de werken van Arvo Pärt, een van de meest geliefde levende componisten. Daarnaast krijgen ook minder bekende Estse componisten zoals Kreek of Grigorjeva ruim aandacht in de programmering van het koor, naast uiteraard het grote klassieke, romantische en twintigste-eeuwse repertoire.

Kaspars Putnins

Kaspars Putnins (1966) is sinds 1992 de vaste dirigent van het Lets Radio Koor. In 1994 richtte hij de Latvian Radio Chamber Singers op, een solistenensemble bestaande uit leden van het Lets Radio Koor. Hij treedt regelmatig op als gastdirigent met grote Europese koren zoals het Nederlands Kamerkoor, RIAS, de BBC Singers, het Zweeds Radio Koor en vele anderen.

Hoewel Kaspars Putnins' repertoire zich uitstrekkt over koormuziek uit de Renaissance tot de Romantiek, is zijn belangrijkste doel het promoten van nieuwe koormuziek. Dit nieuwe repertoire daagt de uitvoerders uit en breidt tegelijk hun stemmogelijkheden uit. Dankzij zijn hechte band met een groot aantal componisten uit de Baltische Staten en elders, stimuleert hij de ontwikkeling van nieuwe werken en verkent hij een nieuwe muzikale taal en expressievormen. Kaspars Putnins heeft verschillende theaterprojecten geïnitieerd waaraan ook zijn eigen koor deelnam. Hij ontving de Latvian Council of Ministers Award for Achievements in Culture and Science en the Latvian Music Grand Prix.

TOELICHTING

Arvo Pärt – Summa

Arvo Pärt werd in 1935 geboren in Estland. Tot 1976 schreef hij vooral in een modern idioom wat hem weinig onderscheidde van andere twintigste-eeuwse componisten die hem tot voorbeeld dienden, zoals Sjostakovitsj, Bartók en Prokofiev. Ook gebruikte hij twaalftoonstechnieken van Schoenberg.

Vanaf 1976 ging hij in een veel eenvoudigere en toegankelijke stijl schrijven. Vanaf die tijd zijn zijn meeste stukken ook vocaal. Hij noemt die nieuwe stijl zelf Tintinnabuli wat zo iets als klokjes betekent. Op het eerste gehoor vallen klokachtige modale intervallen op, die spannend klinken door dissonanten, net zoals vanuit een

bergtop verschillende kerkklokken tegelijkertijd luiden. De sobere eenvoud heeft Arvo Pärt gevonden in de inspiratie van middeleeuwse en renaissancemuziek. Het lijkt wel alsof de hele klassieke tijd en romantiek aan hem voorbij is gegaan.

Muzikale wortels

In Summa zingen de alt- en baspartij melodische lijnen die verwant lijken aan het eenstemmige Gregoriaans. Een andere opvallende overeenkomst met die oude muziek is, dat Pärt voorrang geeft aan de structuur van de tekst. Die is bepalend voor de muziek en niet omgekeerd zoals zo vaak van de barok tot op heden het geval was bij veel componisten. Ieder woord wordt neergezet, en net als in het Gregoriaans in de zang duidelijk afgegrensd van de omliggende woorden.

Toch laat Pärt de structuur van zijn muziek nooit geheel aan de tekst over. De tekst en natuurlijke melodie van de woorden gaan als het ware een strijd aan met de abstracte regels en principes van de muziek. Daarbij laat Pärt blijken dat hij de hele muziekgeschiedenis goed kent, maar hij selecteert daaruit alleen principes en methodes die hem passend lijken. En dat zijn doorgaans niet de ideeën die we vanuit de romantiek zo goed kennen. Als hij zijn stijl Tintinnabuli noemt, klinkt daarin ook door dat klokjes zelf als een ritueel onbewogen klinken, en alleen in de menselijke ziel ontroering teweegbrengen. Anders dan een Symfonie van Tsjaikovsky, die het hele orkest als het ware in ontroering brengt.

Summa gebruikt de tekst van het Credo uit de Latijnse mis. Je zou dit kunnen zien als zijn persoonlijke geloofsgeslachten, maar even goed als een fascinatie met rituelen en de rijke historie van religieuze inspiratie in de westerse cultuur. De tekst van het Credo volgt ook een prachtig muzikaal ritme met klankdicht, rijm en metrum. De tekst lijkt ervoor gemaakt dat mensen het kunnen opzeggen, bidden, declameren, ook zonder zich telkens af te vragen wat de letterlijke betekenis is. De getuigenis dat je gelooft lijkt belangrijker dan wat je gelooft. Ook de keuze van het latijn draagt hieraan bij, zoals het bijna tweeduizend jaar is gebruikt in landen waar de bevolking het latijn nauwelijks begrijpt.

Arvo Pärt – Nunc dimittis

Al in 1989 schreef Pärt een koorwerk over de lofzang van Maria, het Magnificat. Liturgisch gezien is dat in de katholieke en anglicaanse traditie vast verbonden met de lofzang van Simeon, het ‘Nunc dimittis’. Maar pas in 2001 gebruikte Pärt deze tekst voor een compositie, daarbij geeft hij overigens aan dat hij beide stukken niet als een eenheid beschouwd. Het werk is geschreven voor koor a cappella en draait in de stijl van tintinnabuli slechts om enkele akkoorden. Deze worden tegenover elkaar gezet, soms mild, maar mystiek klinkend dissonant, soms helder en overtuigend consonant, met als climax de stralende majeurakkoorden op de tekst ‘lumen ad revelationem’.

Sergej Rachmaninov - Liturgie van de heilige Johannes Chrysostomos

De Liturgie van Johannes Chrysostomos (1910) is een van de belangrijkste a-capellakoorwerken van Rachmaninov. Hij schreef het na zijn eerste pianotournee door Amerika. Het muziekstuk volgt de eeuwenoude liturgische teksten en is geïnspireerd op de Byzantijnse koormuziek waar Rachmaninov als kind al diep van onder de indruk was. Het resultaat is een combinatie van romantische invloeden en van de warme, sonore klanken die zo kenmerkend zijn voor de Russisch-orthodoxe kerk. Maar de kerkelijke autoriteiten vonden het stuk te modern en wezen het af voor de liturgie. De compositie raakte in vergetelheid en werd pas in 1987 gereconstrueerd. De complete liturgie bestaat uit 20 delen.

Johannes Chrysostomos

Een dienst in de Russisch-orthodoxe kerk bestaat uit een verzameling Bijbelteksten, zangen en gebeden volgens een eeuwenoude ‘goddelijke liturgie’, opgesteld in het Kerkslavisch. De Liturgie van Johannes Chrysostomos is één van de vier goddelijke liturgieën.

De in Antiochië geboren Johannes Chrysostomos werd in 398 aartsbisschop van Constantinopel. Hij stond bekend om zijn welsprekendheid en uitgesproken aanklachten tegen de heersende moraal. Tijdens een illegale synode werd hij in 403 door keizerin Euxobia op valse beschuldigingen veroordeeld en later verbannen naar een afgelegen regio aan de Zwarte Zee. Tijdens deze reis kwam hij om het leven. In 438 werd zijn lichaam naar Constantinopel teruggebracht. De nieuwe keizer Theodosius II deed boete voor de zonden van zijn ouders en gaf eerherstel aan Johannes Chrysostomos. Om hem te eren is deze liturgie naar hem vernoemd.

TEKSTEN

SUMMA

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
factorem caeli et terrae,
visibilium omnium
et invisibilium.

Et in unum Dominum
Jesum Christum,
Filium Dei unigenitum.
Et ex Patre natum

*I believe in one God;
the Father almighty,
maker of heaven and earth,
and of all things visible
and invisible.*

*And in one Lord Jesus Christ,
the only begotten Son of God,
begotten of the Father before all
worlds;*

ante omnia saecula.
Deum de Deo, lumen de
lumine, Deum verum
de Deo vero.
Genitum, non factum,
consubstantiale Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines,
et propter nostram salutem,
descendit de caelis
Et incarnatus est
de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine:
Et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis:
sub Pontio Pilato
passus et sepultus est.
Et surrexit tertia die,
secundum Scripturas.
Et ascendit in caelum:
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est
cum gloria, iudicare
vivos et mortuos:
cuius regni non erit finis.

Et in spiritum Sanctum
Dominum, et vivificantem:
qui ex Patre filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio
simul adoratur, et
conglorificatur:
qui locutus est per Prophetas.

Et unam sanctam catholicam
et apostolicam Ecclesiam.
Confiteor unum baptismum
in remissionem peccatorum.
Et expecto resurrectionem mortuorum.
Et vitam venturi saeculi.
Amen.

*God of God, light of light,
true God of true God,
begotten not made;
being of one substance with the Father,
by Whom all things were made.
Who for us men
and for our salvation
descended from heaven;
and was incarnate by the Holy Ghost,
of the Virgin Mary, and was made man.
He was crucified also for us,
suffered under Pontius Pilate,
and was buried.
And on the third day He rose again
according to the Scriptures:
and ascended into heaven.
He sitteth at the right hand of the
Father;
and He shall come again with glory
to judge the living and the dead;
and His kingdom shall have no end.*

*I believe in the Holy Ghost,
the Lord and giver of life,
Who proceedeth from the Father and
the Son,
Who with the Father and the Son
together
is worshipped and glorified;
as it was told by the Prophets.*

*And I believe in one holy
catholic and apostolic Church.
I acknowledge one baptism
for the remission of sins.
And I await the resurrection of the dead
and the life of the world to come.
Amen.*

NUNC DIMITTIS

Nunc dimittis servum tuum, Domine,
secundum verbum tuum in pace,
quia viderunt oculi mei salutare tuum,
quod parasti ante faciem omnium
populorum,
lumen ad revelationem gentium
et gloriam plebis tuae Israel.

*Lord, now lettest thou thy servant
depart in peace, according to thy word:
For mine eyes have seen thy salvation,
Which thou hast prepared
before the face of all people;
A light to lighten the Gentiles,
and the glory of thy people Israel.
(Luke 2, 29-32)*

LITURGY OF ST. JOHN CHRYSOSTOM

No 1 The Great Litany

Deacon: Bless, master.

Choir: Amen.

Celebrant: Blessed is the Kingdom of the Father, and of the Son,
and of the Holy Spirit, now and ever and unto the ages of ages.

No 2 Bless the Lord, O My Soul

Bless the Lord, O my soul,
and let all that is within me bless His holy name.
Bless the Lord, O my soul, and forget not all his benefits.
Who forgives all your iniquities,
who redeems your life from destruction,
and crowns you with mercy and compassion.
Who satisfies your mouth with good things;
so that your youth is renewed like the eagle's.
The Lord executes mercy and justice for all who are oppressed.
Bless the Lord, O my soul,
and let all that is within me
Bless His holy name.
Glory be to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit,
now and ever and to the ages of ages.
Amen.

No 3

Glory to the Father... Only Begotten Sun

Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit.
Only-begotten Son and immortal word of God,
Who art immortal,
and didst will for our salvation
to be incarnate of the holy Mother of God
and Ever-Virgin Mary,
Who without change didst become man and was crucified,
Who art one of the holy Trinity,
glorified with the Father and the Holy Spirit,
save us.

No 4

In Thy Kingdom

In Thy Kingdom remember us, O Lord,
when Thou comest into Thy Kingdom.
Blessed are the poor in spirit,
for theirs is the Kingdom of Heaven.
Blessed are those who mourn, for they shall be comforted.
Blessed are the meek, for they shall inherit the earth.
Blessed are those who hunger and thirst after righteousness, for they shall be filled.
Blessed are the merciful, for they shall obtain mercy.
Blessed are the pure in heart, for they shall see God.
Blessed are the peacemakers, for they shall be called the sons of God.
Blessed are they that are persecuted for righteousness' sake,
for theirs is the Kingdom of Heaven.
Blessed are you when men shall revile you and persecute you,
and say all manner of evil against you falsely for My sake.
Rejoice and be exceedingly glad, for great is your reward in Heaven.
Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit,
both now and ever, and unto ages of ages. Amen.

No 5

Come, Let U Worship

Deacon: Wisdom! Le us be attentive!

Choir: Come, let us worship, and fall down before Christ!

Save us O Son of God, who art risen fro the dead,
save us, who sing to Thee: Alleluia, Alleluia, Alleluia.

No 6

O Lord, Save... Holy God

Deacon: O Lord, save the pious and hear us!

Choir: O Lord, save the pious and hear us!

Deacon: ...and unto the ages of ages.

Choir: Amen.

Holy God! Holy Mighty! Holy Immortal!

Have mercy on us.

Holy God! Holy Mighty! Holy Immortal!

Have mercy on us.

Holy God! Holy Mighty! Holy Immortal!

Have mercy on us.

Glory to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit,

now and ever and unto ages of ages. Amen.

Holy Immortal! Have mercy on us.

Holy God! Holy Mighty! Holy Immortal!

Have mercy on us.

No 7

The Augmented Litany

Deacon: Let us all say with all our soul and with all our mind, let us say.

Choir: Lord, have mercy.

Deacon: O Lord almighty, the God of our fathers, we pray to Thee, hearken and have mercy.

Choir: Lord, have mercy.

Deacon: Have mercy on us, O God, according to Thy great mercy, we pray to Thee,
hearken and have mercy.

Choir: Lord, have mercy (thrice).

Deacon: Again we pray for our brethren, the priests, the priestmonks, and all our brethren in Christ.

Choir: Lord, have mercy (thrice).

Deacon: Again we pray for this country, for its civil authorities and armed forces, and for every Christian land.

Choir: Lord, have mercy (thrice).

Deacon: Again we pray for the blessed and ever-memorable holy Orthodox patriarchs, and for the blessed and ever-memorable founders of this community, and for all our fathers and mothers, brothers and sisters, the Orthodox departed this life before us, who here and in all the world lie asleep in the Lord.

Choir: Lord, have mercy (thrice).

Deacon: Again we pray for mercy, life, peace, health, visitation, and salvation, for the forgiveness and remission of sins for the servants of God, our brethren of this holy temple.

Choir: Lord, have mercy (thrice).

Deacon: Again we pray for those who bring offerings and do good works in this holy and all-venerable house; for those who labour and those who sing, and for all people here present, who await Thy great and rich mercy.

Choir: Lord, have mercy (thrice).

Celebrant: For Thou art a merciful God, and the Lover of mankind, and unto Thee we ascribe glory: to the Father, and to the Son, and to the Holy Spirit, now and ever and unto the ages of ages.

Choir: Amen.

No 8

The Cherubic Hymn

Choir: Let us who mystically represent the Cherubim,
and who sing the thrice-holy hymn unto the life-giving Trinity,
now lay aside all cares of this life, (Amen)
That we may receive the King of All
who cometh invisibly upborne by the angelic hosts.
Alleluia! Alleluia! Alleluia!

No 9

The Litany of Supplication and Father, Son...

Deacon: Let us love one another that with one mind we may confess:

Choir: Father, Son, and Holy Spirit: the Trinity, one in essence and undivided.

No 10

The Creed

Deacon: The doors! The doors! In wisdom let us attend!

Choir: I believe in one God, the Father Almighty,
Maker of heaven and earth,
and of all things visible and invisible.
And in one Lord Jesus Christ, the Son of God,
the only-begotten, begotten of the Father before all ages.
Light of Light; true God of true God;
begotten, not made; of one essence with the Father,
by whom all things were made;
Who for us men and for our salvation came down from heaven,
and was incarnate of the Holy Spirit and the Virgin Mary, and became man.
And He was crucified for us under Pontius Pilate,
and suffered and was buried.
And the third day He rose again, according to the Scriptures,
and ascended into heaven, and sitteth at the right hand of the Father;
and He shall come again with glory to judge the living and the dead;
Whose Kingdom shall have no end.
And in the Holy Spirit, the Lord, the Giver of Life,
Who proceedeth from the Father;
Who with the Father and the Son together is worshipped and glorified;
Who spake by the prophets.

In one Holy, Catholic, and Apostolic Church.
I confess one baptism for the forgiveness of sins.
I look for the resurrection of the dead,
and the life of the age to come. Amen.

No 11

A Mercy of Peace

Deacon: Let us stand aright! Let us stand with fear! Let us attend, that we may offer the Holy Oblation in peace.

Choir: A mercy of peace! A sacrifice of praise!

Celebrant: The grace of our Lord Jesus Christ, and the love of God the Father, and the communion of the Holy Spirit be with you all.

Choir: And with your spirit.

Celebrant: Let us lift up our hearts.

Choir: We lift them up unto the Lord.

Celebrant: Let us give thanks unto the Lord.

Choir: It is fitting and right to bow down to the Father, and the Son, and the Holy Spirit;

Celebrant: Singing the triumphant hymn, shouting, proclaiming and saying:

Choir: Holy! Holy! Holy! Lord of Sabaoth!
Heaven and earth are full of Thy glory!
Hosanna in the highest!
Blessed is He that cometh in the name of the Lord!
Hosanna in the highest!

Celebrant: Take! Eat! This is My Body which is broken for you for the forgiveness of sins.

Choir: Amen.

Celebrant: Drink of it, all of you! This is My Blood of the New Testament, which is shed for you and for many, for the forgiveness of sins!

Choir: Amen.

No 12

We Hymn Thee

Celebrant: Thine own of Thine own we offer unto Thee on behalf of all and for all.

Choir: We hymn praise Thee.

We bless Thee.

We give thanks unto Thee, O Lord.

And we pray unto Thee, O our God.

No 13

It Is Truly Fitting

Celebrant: Especially our most holy, most pure, most blessed, and glorious Lady Theotokos and Ever-Virgin Mary.

Choir: It is truly meet to bless thee, O Theotokos,
ever-blessed and most blameless, and the Mother of our God.

More honorable than the Cherubim,
and more glorious beyond compare than the Seraphim.
without defilement you gave birth to God the Word,
true Theotokos, we magnify you.

No 14

Our Father

Celebrant: And make us worthy, O Master, that with confidence and without condemnation we may dare to call upon Thee, the heavenly God, as Father, and to say:

Choir: Our Father, who art in the heavens,
hallowed be Thy name.

Thy kingdom come.

Thy will be done,
on earth as it is in heaven.

Give us this day our daily bread.

And forgive us our debts,
as we forgive our debtors.

And lead us not into temptation,
but deliver us from the evil one.

Deacon: For Thine is the Kingdom, and the power and the glory: of the Father, and of the Son, and of the Holy Spirit, now and ever and unto the ages of ages.

Choir: Amen.

No 16

Praise the Lord from the Heavens

Choir: Praise the Lord from the Heaven!

Praise Him in the highest. Alleluia! Alleluia! Alleluia!

No 17

Blessed Is He and We Have Seen

Celebrant: Priest: O God, save Thy people, and bless Thine inheritance!

Choir: We have seen the true light!
We have received the heavenly Spirit!
We have found the true faith!
worshipping the undivided Trinity,
who has saved us.

No 18

Let Our Mouths Be Filled

Let our mouths be filled with Thy praise, O Lord,
that we may sing of Thy glory;
for Thou hast made us worthy to partake
of Thy holy, divine,
immortal and life-giving Mysteries.
Keep us in Thy holiness,
that all the day long we may meditate upon Thy righteousness.
Alleluia! Alleluia! Alleluia!

No 19

Blessed Be the Name of the Lord

Blessed be the name of the Lord, henceforth and forevermore.
Blessed be the name of the Lord, henceforth and forevermore.
Blessed be the name of the Lord, henceforth and forevermore.

No 20

Glory to the Father and Many Years

Choir: The most holy Orthodox Patriarchs, the most reverend, metropolitans, archbishops, and bishops, this country, its civil authorities, armed forces, and its people, and all Orthodox Christians,
O Lord, preserve them for many years!

Teksten via Estonian philharmonic Chamber Choir